

ביצה כו

בכור שנפל לבור

רבי שמעון	רבי יהודה	
כל שאין מומו ניכר מבעוד יום - אין זה מן המוכן	ירד מומחה ויראה, אם יש בו מום - יעלה וישחוט, ואם לאו - לא ישחוט	
אסור משום תיקון או דן דין		רש"י
אסור משום מוקצה - כיון שאין רואין מומין ביו"ט, זה מוקצה		תוס'
אין רואין מומין ביום טוב	רואין מומין ביום טוב	במאי קא מפלגי

קושי בהבנת המחלוקת: ולפלגו ברואין מומין דעלמא!
תירוץ: בכור שנפל לבור אצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא: משום צער בעלי חיים לערים ולסקיה, כרבי יהושע, קא משמע לן (שר' יהודה אינו מתיר עד שרואה מומחה)
קושי: אי הכי לא ישחוט? לא יעלה וישחוט מבעי ליה!
תירוץ: לא צריכא דעבר ואסקיה, סלקא דעתך אמינא לשחטיה, קא משמע לן.
קושי: לשחטיה? הא תם הוא!
תירוץ: לא צריכא, דנפל ביה מומא.
קושי: והא מוקצה הוא!
תירוץ: אלא דנפל ביה מום עובר מערב יום טוב, והשתא הוה ליה מום קבוע. מהו דתימא: דדעתיה עלויה ונשחטיה, קא משמע לן.

בכור תם שנפל לבור

אמר לו רבי שמעון בן מנסיא		רבי יהודה הנשיא
הרי אמרו אין רואין מומין ביום טוב - כיצד? (כר' שמעון)		ירד מומחה ויראה, אם יש בו מום - יעלה וישחוט, ואם לאו - לא ישחוט
ושוין שאם נולד הוא ומומו עמו שזה מן המוכן.	נולד בו מום ביום טוב, רבי שמעון אומר: אין זה מן המוכן	נולד בו מום מערב יום טוב - אין מבקרין אותו ביום טוב
לכתחילה מותר		דרש רבה בר רב הונא רב נחמן
לכתחילה אסור בדיעבד מותר		אביי
לכתחילה מתור	אפילו בדיעבד אסור	לכתחילה אסור בדיעבד מותר
לכתחילה אסור בדיעבד מותר	אפילו בדיעבד אסור	ר' אושעיא

קושי על ר' אושעיא: ואלא קשיא הך!
תירוץ: ההיא אדא בר אוכמי היא, דמשבש ותני.
חיזוק לר' אושעיא ממשנתינו: אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין נמי דייקא, דקתני: **רבי שמעון אומר: כל שאין מומו ניכר מערב יום טוב - אין זה מן המוכן.**
מאי אין מומו ניכר?

אלא - דלא אתחזי לחכם מערב יום טוב
 אם מום קבוע אם מום עובר. קתני מיהת **אין זה מן המוכן**, שמע מינה.

אילימא שאין מומו ניכר כלל
 - פשיטא, צריכא למימר?

שאלה: בעי מיניה הלל מרבא: יש מוקצה לחצי שבת או אין מוקצה לחצי שבת?
הסבר השאלה: היכי דמי, אי דאחזי בין השמשות - אחזי; אי דלא אחזי - לא אחזי!
לא צריכא, דאחזי והדר אדחי, והדר אחזי, מאי?

תשובה לפי הגירסה הראשונה: אמר ליה: יש מוקצה.
קושי מהברייתא: איתביה: **ושוין שאם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן.**
ואמאי? נימא: האי בכור

- מעיקרא הוה חזי אגב אמיה,
  - אתיליד ליה - אדחי ליה,
  - אחזייה לחכם - אשתרי ליה!
- תירוץ:** אמר אביי ואיתימא רב ספרא: כגון דיתבי דייני התם.

תשובה לפי הגירסה השנייה: אמר ליה: אין מוקצה לחצי שבת.
ניסיון לחזק מהברייתא: לימא מסייע ליה: **ושוין שאם נולד ומומו עמו שזה מן המוכן.**
והא בכור

- מעיקרא הוה חזי אגב אמיה,
  - אתיליד ליה - אדחי ליה,
  - אחזייה לחכם - אשתרי ליה.
- דחיה:** אמר אביי ואיתימא רב ספרא: כגון דיתבי דייני התם.

ניסיון לענות על השאלה: תא שמע: **היה אוכל בענבים והותיר, והעלן לגג לעשות מהן צמוקין, בתאנים והותיר והעלן לגג לעשות מהן גרוגרות - לא יאכל מהן עד שיזמין מבעוד יום. וכן אתה מוצא באפרסקין, ובחבושין, ובשאר כל מיני פירות.**
היכי דמי?

- אי דחזו - למה ליה הזמנה?
- אי דלא חזו - כי אזמין להו מאי הוי?
- וכי תימא דלא ידע אי חזו אי לא חזו, והאמר רב כהנא: מוקצה שיבש, ואין הבעלים מכירין בו - מותר.
- **אלא לאו דחזו ואדחו והדר אחזו, ואי אמרת אין מוקצה - למה להו הזמנה?**
דחיה: אלא מאי - יש מוקצה? כי אזמין להו מאי הוי?
לא צריכא דאחזו ולא אחזו, דאיכא אינשי דאכלי ואיכא אינשי דלא אכלי.
- אזמין - גלי דעתיה,
- לא אזמין - לא גלי דעתיה.

עוד ניסיון לענות על השאלה: אמר רבי זירא: תא שמע מפולין ועדשים דהא פולין ועדשים

- מעיקרא חזו לכוס,
- שדינהו בקדרה - אדחו להו,
- גמר בישוליהו חזי להו

